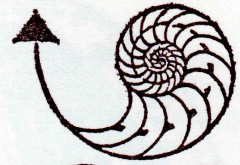

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η ΠΑΡΕΣΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Ενημερωτικό Δελτίο του παιδικού τμήματος των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή

ΟΙ ΦΩΚΙΕΣ ΚΙ ΕΓΩ

Η Φώκια του νομίσματος πού έκοψαν
οι Φωκαείς το 550 π.χ.

Λοιπόν, καθώς το σκέπτομαι, βρίσκω ότι έχω
πολλά κοινά με τις φώκιες.

Οι φώκιες αγαπούν πολύ τα παιδιά. Το ίδιο κι
εγώ. Τα λατρεύω. Λένε μάλιστα γι' αυτές, μα δεν
παίρνω όρκο, πως κλαίνει κιάλας, όταν συμβεί κάτι
στα παιδιά της περιοχής τους.

Όπως οι φώκιες ξεκουράζονται στην αμμουδιά,
μετά το κυνήγι της τροφής τους μέσα στη θάλασσα,
έτσι κι εγώ τρελαίνομαι να... χαζεύω σε μια
ερημική ακρογιαλιά κάτω από τα χάρδια του ήλιου.

Από την άλλη μεριά ούτε οι φώκιες ούτε κι εγώ
έχουμε λεπτή μέση. Μα όπως και να το κάνουμε δεν
πάμε για μανεκέν.

Τέλος, οι φώκιες τρελαίνονται για τη μουσική.
Κι εγώ το ίδιο. Οι ψαράδες διηγούνται πώς όταν τρα-
γουδούν μέσα στη θάλασσα ψαρεύοντας, οι φώκιες
βγαίνουν στα βράχια και κάθονται σαν μαρμαρωμένες
να τους ακούσουν. Να λοιπόν μια πρόταση για τους
ειδικούς. Η χρονιά που διανύουμε, δηλαδή το 1985,
ορίστηκε να είναι το έτος της μουσικής. Γιατί αλήθεια
δεν βάζουν για έμβλημα του 1985 τη φώκια ;

Σύντομα, πρόκειται να εκτεθούν σε καινούρια προ-
θήκη του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας δυο απειλού-
μενα ζώα της θάλασσας της πατρίδας μας : η φώκια
και η χελώνα.

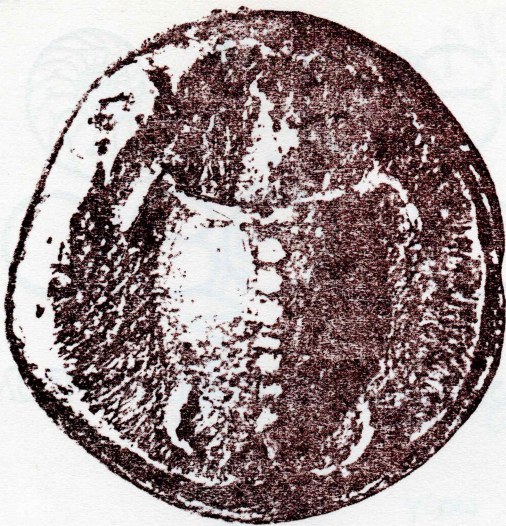
Με την ευκαιρία, γράφτηκαν για χάρη σας τα
δύο κείμενα που ακολουθούν.

Δεν ξέρω γιατί με γοητεύουν τόσο πολύ αυτά τα
θαλασσινά ζώα, οι χορεύτριες της θάλασσας, ιδίως
τα μικρά τα νεογέννητα με τη λαμπερή, αστραφτερή
γούνα, με τα μεγάλα, γεμάτα περιέργεια και απορία
μάτια και τα... ατέλειωτα μουστάκια τους.

Ίσως να είναι κι από τη μυθολογία που τα έχω
τόσο πολύ συμπαθήσει. Ήταν κάποτε, λέει, ένας
παράξενος θαλασσινός θεός, γέρος, πολύ γέρος,
που τον έλεγαν Πρωτέα. Αυτός είχε κοπάδια από
φώκιες. Τις οδηγούσε από τη θάλασσα στη στεριά κι
από τη στεριά στη θάλασσα και τις καμάρωνε σαν
παιδιά του. Όταν έπεφταν να ζαποστάσουν στις
παραλίες, ο Πρωτέας άφηνε κι εκείνος κάτω τη μα-
γκούρα του και.. ροχάλιζε δίπλα τους του καλού
καιρού.

Μπορεί να μην το ξέρετε, και πρέπει να το μάθετε,
πως έχουμε κι εμείς στην Ελλάδα φώκιες. Είναι η
Μεσογειακή φώκια που οι επιστήμονες της έδωσαν
το όνομα «Μονάχους». Μονάχες τους στις Βόρειες
Σποράδες, στα απόμερα νησιά Πέλαγος, κυρά Πα-
ναγιά, Περιστέρα και Σκαντζούρα, οι φώκιες μας
προσπαθούν να επιβιώσουν. Προτάθηκε μάλιστα τα
νησιά αυτά να γίνουν ένα θαλασσινό πάρκο, για να
κάνουν άνετα τον «περίπατό» τους τα ζευγάρια, τα
λίγα, που απόμειναν.

Εικόνα 1

Εικόνα 2

ΟΙ ΧΕΛΩΝΕΣ ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ... ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Αίγινα, το μικρό νησάκι του Σαρωνικού, ήταν στ' αρχαία χρόνια θαλασσοκράτειρα. Οι ναυτικοί της ταξίδευαν μέχρι τα πέρατα της γης και είχαν εμπορικές συναλλαγές με τις ελληνικές πόλεις της Ιωνίας.

Πρώτοι οι Αιγινήτες ακολούθησαν το παράδειγμα των κατοίκων της Μικράς Ασίας, που άρχισαν να κόβουν νομίσματα στα τέλη του 7ου αι. π.Χ. Ύστερα την ακολούθησαν η Αθήνα και η Κόρινθος. Διάλεξαν λοιπόν για νομισματικό τους τύπο τη θαλασσινή χελώνα, που ήταν το αγαπημένο ζώο της Αφροδίτης της Καλοτάξιδης (εικ. 1). Άραγε όμως να ήταν μόνο αυτή η αιτία που απεικόνισαν τη χελώνα στα νομίσματά τους ;

Οι θαλασσινές χελώνες είναι ερπετά που υπάρχουν πάνω στη γη εκατομμύρια χρόνια πριν από την εμφάνιση του ανθρώπου. Δεν είναι λοιπόν απίθανο την αρχαία εποχή οι θαλασσινές χελώνες να έρχονταν να γεννήσουν τα αυγά τους στις ηλιόλουστες και αμμουδερές ακτές της Αίγινας, όπως γίνεται σήμερα στη Ζάκυνθο με τη θαλασσινή χελώνα CARETTA CARETTA.

Οι χελώνες ζουν και τρέφονται μέσα στο νερό, αν και σαν ερπετά αναπνέουν με πνεύμονες. Η επιβίωσή τους όμως εξαρτάται από την ωτοκία στην ξηρά. Από τον Ιούνιο μέχρι το Σεπτέμβρη, οι ενήλικες θηλυκές, μετά από ένα μακρύ και κοπιαστικό ταξίδι, βγαίνουν το βράδυ από τη θάλασσα, σκάβουν τις φωλιές τους στις ερημικές παραλίες του νησιού, γεννάνε γύρω στα 100 αυγά και τα σκεπάζουν με μεγάλη φροντίδα και επιμέλεια. Πενήντα μέρες αργότερα, τα αυγά θα εκκολαφθούν και τα μικρά χελωνάκια, μόνα τους, θα τρέξουν στη θάλασσα.

Χωρίς αμφιβολία οι κάτοικοι της Αίγινας θα είχαν αντιληφθεί το «μυστικό» τους και θα είχαν εντυπωσιαστεί από τη θαυμαστή τελετουργία της αναπαγωγής τους. Έτσι, έκαναν τη χελώνα «σταρ» των νομισμάτων τους δηλώνοντας παράλληλα σ' εχθρούς και φίλους μ' αυτό το θαλασσινό σύμβολο πως εκείνοι, οι Αιγινήτες, ρυθμίζουν το εμπόριο από τους δρόμους της θάλασσας.

Ακούστε όμως στη συνέχεια και λίγη... πολιτική ιστορία.

Οι Αθηναίοι από τα χρόνια των περσικών πολέμων δεν ήθελαν μήτε να δουν τους Αιγινήτες. Ο Περικλής μάλιστα έλεγε την Αίγινα «τσιμπλά» του Πειραιά. Σε πρώτη ευκαιρία την πολιορκήσαν και ανάγκασαν τους κατοίκους της να παραδοθούν, το 451 π.Χ. Η Αίγινα παράδωσε το στόλο, το καμάρι της, έριξε τα τείχη της και δήλωσε στους Αθηναίους υποταγή.

Στην εικόνα 2 φαίνεται καθαρά η αλλαγή. Στην μπροστινή όψη των νομισμάτων κάνει την εμφάνισή της μια καλλιτεχνική χελώνα της στεριάς, μ' ένα όστρακο χωρισμένο σε 13 πλάκες. Η θαλασσινή χελώνα εξαφανίζεται. Τα σκήπτρα δεν τα κρατά πια η Αίγινα. Βασίλισσα των θαλασσών είναι η Αθήνα (350 π.Χ.).

Γύρω στα 320 π.Χ. οι Αιγινήτες είχαν ξεπέσει τόσο, που σταμάτησαν να κόβουν δικά τους νομίσματα. Σκεφτείτε ! Αυτοί που ήταν οι πρώτοι Ευρωπαίοι που χρησιμοποίησαν το νόμισμα σαν μέσο συναλλαγής. Όχι όμως για πάντα. Η μοίρα, μετά από αιώνες, στο πρόσωπο του Ιωάννη Καποδίστρια, έδωσε και πάλι στην Αίγινα την τιμή να κόψει τα νομίσματα του νέου ελληνικού έθνους (1826), όταν ύστερα από πολύχρονη σκλαβιά η Ελλάδα αναστήθηκε από τα ερείπιά της.

Είδατε πόσο όμορφες ιστορίες διηγούνται οι χελώνες ;

A. ΒΑΡΕΛΛΑ

ΟΙ ΣΑΒΒΑΤΙΑΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΜΑΣ

Στην Ελευσίνα - 27 Απριλίου

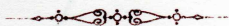
Το Θριάσιο πεδίο ήταν κάποτε η ωραιότερη πεδιάδα της Αττικής.

Τώρα όμως με τις 700 βιομηχανίες που ξεφύτρωσαν πάνω του, το Θριάσιο πεδίο δεν κράτησε τίποτε από την παλιά του ομορφιά. Και πώς να την κρατήσει, όταν οι βιομηχανίες δεν χρησιμοποιούν τα φίλτρα που θα έπρεπε για τα απόβλητά τους στον αέρα και τη θάλασσα ; Πώς να ζήσουν τα ψάρια, όταν πολλές φορές το καλοκαίρι, η θάλασσα δεν περιέχει καθόλου οξυγόνο και τα ψάρια πλέουν στην επιφάνειά της νεκρά ;

Και να'ταν μόνο αυτό ; Μάθαμε ότι η μόλυνση του αέρα είναι τέτοια, ώστε τα παιδιά της Ελευσίνας, αν συγκριθούν με τα παιδιά στα Μεσόγεια, έχουν επτά φορές περισσότερες δερματικές παθήσεις, παθήσεις στα μάτια και στο αναπνευστικό σύστημα.

Αυτά μας είπαν ο Δήμαρχος κ. Μιχάλης Λεβέντης και ο χημικός - μηχανικός κ. Γιώργος Αμπατζόγλου που μας υποδέχτηκαν φιλόξενα.

Τι να κάνουμε για να ξαναγίνει το Θριάσιο πεδίο η ωραιότερη πεδιάδα της Αττικής ;

Ακολουθήστε τους αριθμούς για να βρείτε τι είμαι .

Στο Πικέρμι - 4 Μαΐου

Τα μέλη της «Παρέας» βρέθηκαν στο Πικέρμι μαζί με την Άννα Μαργαριτούλη και το Σταύρο Ρίζο του Μουσείου Γουλανδρή, που τους ξενάγησαν και τους ετοίμασαν ένα παιχνίδι με ερωτήσεις.

Ήταν πολύ όμορφα. Όσοι δεν ήρθατε χάσατε. Ο χώρος φυσικά δεν παρουσιάζει τίποτε το ιδιαίτερο, όμως είδαμε με τα μάτια της φαντασίας μας ελέφαντες, αιλουροειδή, καμηλοπαρδάλεις με κοντό λαιμό, ρινόκερους κι άλλα διψασμένα ζώα να έρχονται να πιουν το λιγοστό νερό της περιοχής. Όλα μπορεί να τα δει κανείς με τα μάτια της φαντασίας του, ακόμα και τα γεγονότα που συνέβηκαν εδώ κι εκατομμύρια χρόνια.

Αντίθετα από τα διψασμένα ζώα της παλιάς εκείνης εποχής, τα μέλη της «Παρέας» ξεδίψασαν με... πορτοκαλάδες, μπισκότα κι άφθονο νερό. Τόσο μάλιστα κέφι είχαμε, ώστε όταν γυρίζαμε γράψαμε μέσα στο πούλμαν και τρία ποιήματα. Δύο για την «Παρέα», κι ένα για την Ελευσίνα.

Διαβάστε το ένα που το υπογράφουν : Η Αφροδίτη, η Νεφέλη, η Ναταλία, η Νάταλι, η Μαρίνα, η Λενιώ, ο Πάνος και ο Θύμιος.

Μέσα σ' ένα Μουσείο Τα ζώα αγαπάμε κάπου στην Κηφισιά σκουπίδια δεν πετάμε υπάρχει μια παρέα για τη φύση συζητάμε από πολλά παιδιά και φροντίζουμε γι' αυτή.

Το ποιηματάκι, φυσικά, δεν απευθύνεται σε όσους έχουν μεγάλες απαιτήσεις από την... ποίηση.

Στο βιβλιοπωλείο του Μουσείου μπορείτε να βρείτε διάφορα βιβλία, καθώς και τα βιβλία των συγγραφέων που γράφουν για σας στο δελτίο μας.

Αυτά είναι :

«Στα βήματα του Σαμοθήριου»

της κ. Λίτσας Ψαραύτη

«Ανάσες και ψίθυροι του δάσους»

της κ. Λίτσας Ψαραύτη

«Τα βούκινα της Φύσης»

της κ. Αγγελικής Βαρελλά

«Φιλενάδα, φουντουκιά μου»

της κ. Αγγελικής Βαρελλά

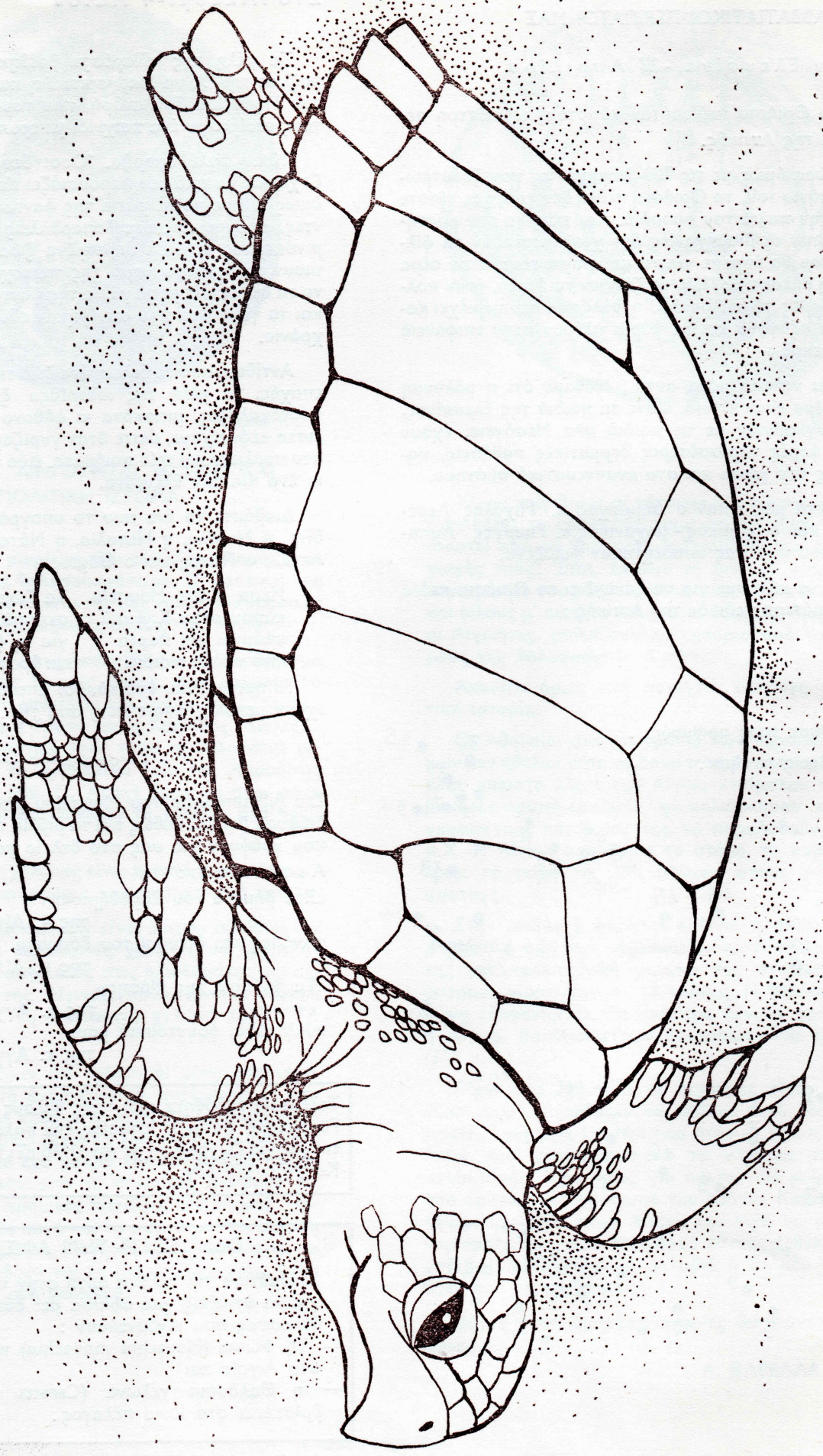
Τελευταία εκδόθηκε από τους Φίλους του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας ένα πολύ περιποιημένο τεύχος για ζωγραφική με τον τίτλο «Τι τρώνε τα ζώα;» Κοστίζει 170 δρχ.

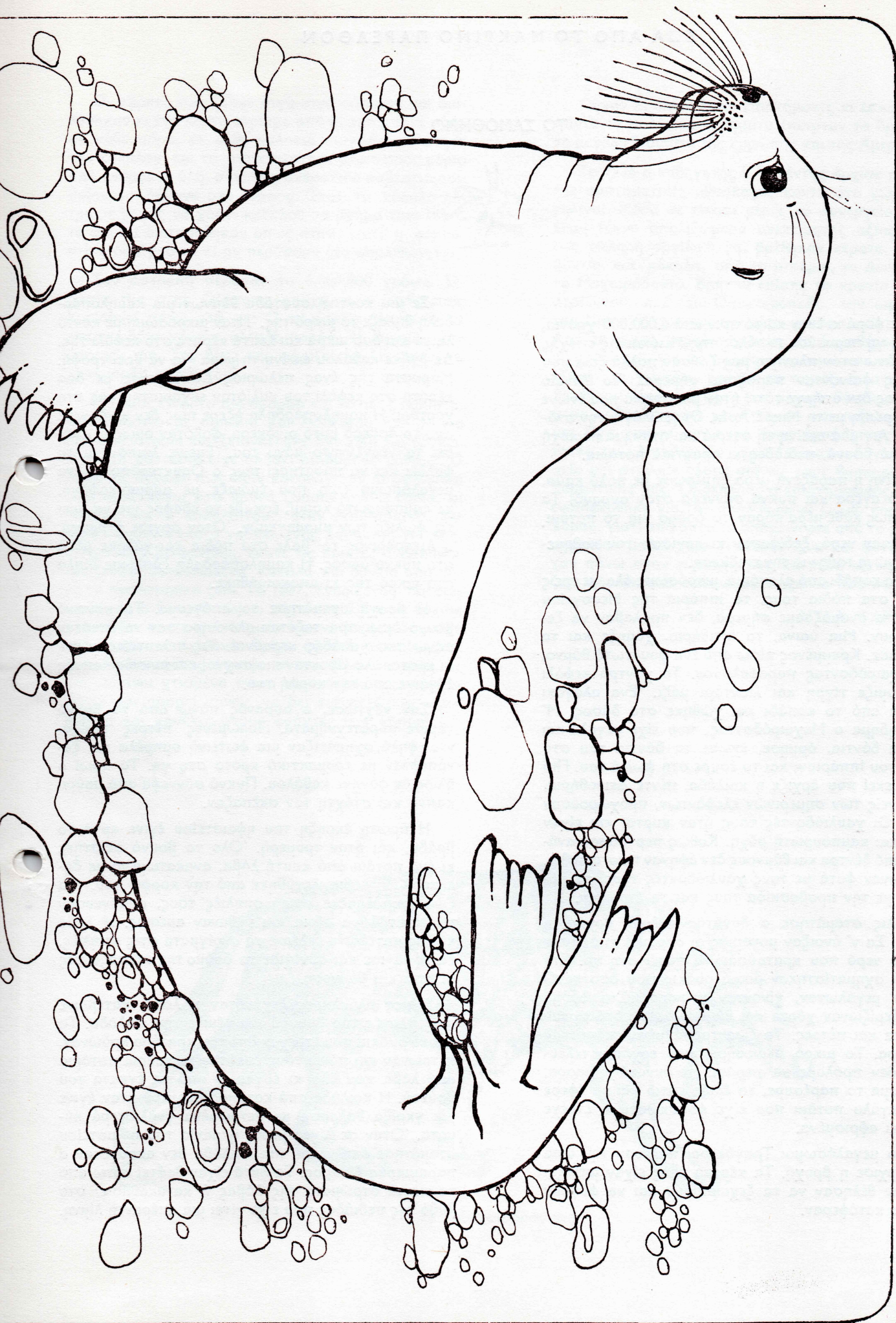
ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΙΣΣΑ

Χρωμάτισε την εικόνα αυτή στην πίσω σελίδα για να φτιάξεις μια αφίσσα με δύο ζώα της θάλασσας που κινδυνεύουν :

- Τη Φώκια (*Monachus monachus*) που βρίσκεται στο Αιγαίο και
- τη Θαλάσσια χελώνα (*Caretta caretta*) που βρίσκεται στο Ιόνιο πέλαγος.

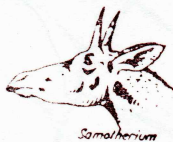
"ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ"

“H ТАРПА,”

ΤΟ ΣΑΜΟΘΗΡΙΟ

Μια φορά κι έναν καιρό πριν από 6.000.000 χρόνια, όταν η γη περνούσε το τέλος της Μειόκαινης εποχής της, πάνω στον πλανήτη μας ζούσαν πολλά ζώα που θα μας φαίνονταν παράξενα σήμερα. Το Αιγαίο Πέλαγος δεν υπήρχε τότε, ήταν μια στεριά που ένωνε την Ευρώπη με τη Μικρά Ασία. Οι γεωλόγοι την ονόμασαν Αιγιίδα εκείνη τη στεριά και ήταν μια περιοχή με ψηλά βουνά, πεδιάδες κι ορμητικά ποτάμια.

Εκείνη η παράξενη μέρα ξημέρωσε με πολύ κρύο, δυνατό αγέρα και πυκνά σύννεφα στον ουρανό. Τα ζώα όπως κάθε μέρα πήραν το δρόμο για το ποτάμι.

Ήπιαν νερό, ξεδίψασαν κι άρχισαν τον καθημερινό αγώνα τους για την επιβίωση.

Ένα κοπάδι από αλογάκια, μικρόσωμα όλα, με τρεις οπλές στα πόδια τους, τα Ιππάρια της Μεσογείου όπως τα ονομάζουμε σήμερα, δεν πρόλαβαν να ξεδιψάσουν. Μια ύαινα, το Ικτιθήριο, χύμηξε και τα σκόρπισε. Κρυμμένος πίσω από ένα φουντωτό θάμνο, ο Μαχαιρόδοντας παραφυλούσε. Το χοντρό κεφάλι του θύμιζε τίγρη και λιοντάρι μαζί. Ένα αλογάκι ξέκοψε από το κοπάδι και χώθηκε στο δάσος. Μ' ένα πήδημα ο Μαχαιρόδοντας, που είχε μεγάλα και μυτερά δόντια, όρμησε, έχωσε τα δόντια του στο λαιμό του Ιππάριου, και το έσυρε στη φωλιά του. Πιο κάτω, εκεί που άρχιζε η κοιλάδα, πέντε Δεινοθήρια, συγγενείς των σημερινών ελεφάντων, προχωρούσαν αργά. Οι χαυλιόδοντές τους ήταν κυρτοί και είχαν ψηλή και καμπουρωτή ράχη. Καθώς περνούσαν ανάμεσα από δέντρα και θάμνους δεν άφηναν τίποτα όρθιο. Ξερίζωναν φυτά με τους χαυλιόδοντές τους, τα μάζευαν με την προβοσκίδα τους και τα έτρωγαν.

Μόλις σταμάτησε ο δυνατός αγέρας άρχισε η βροχή. Σα ν' άνοιζαν μονομιάς οι ουρανοί κι άφησαν όλο το νερό που κρατούσαν να πέσει στη γη. Στη στιγμή σχηματίστηκαν μικρά ρυάκια που όσο κατέβαιναν μεγάλωναν, γίνονταν χείμαρροι. Στο δρόμο τους ξερίζωναν χόρτα και θάμνους και παράσερναν χώματα και πέτρες. Τα ζώα τρομαγμένα σκόρπισαν ολόγυρα. Το μικρό Δεινοθήριο που ερχόταν τελευταίο, δεν πρόλαβε να περάσει το δυνατό χείμαρρο. Το ρεύμα το παρέσυρε, το έριξε κάτω και το έφερε στο μεγάλο ποτάμι που είχε φουσκώσει κι έτρεχε θολό κι αφρισμένο.

Δυο μεγαλόσωμοι Τραγόκεροι πάλευαν την ώρα που άρχισε η βροχή. Τα κέρατά τους είχαν μπλέξει κι όταν θέλησαν να τα ξεχωρίσουν και να φύγουν δεν τα κατάφεραν.

Σε μια κοντινή συστάδα θάμνων μια καμηλοπάρδαλη θήλαζε το μικρό της. Ήταν μικρόσωμη με κοντό λαιμό και δυο μικρά και λεπτά κέρατα στο κεφάλι της. Δε βγήκε καθόλου εκείνη τη μέρα για να βρει τροφή. Μπροστά της ένας πελώριος Δικερόρινος με δυο κέρατα στο κεφάλι του κυλιόταν ευχαριστημένος στο χορτάρι. Η καμηλοπάρδαλη ήξερε πως δεν κινδύνευε από το φοβερό αυτό ρινόκερο, φοβόταν όμως ν' αφήσει το νεογέννητο μόνο του. Έμεινε λοιπόν να το φυλάει και να παρατηρεί πως ο Ορुकτερόπους, ένα μεγαλόσωμο ζώο που έμοιαζε με μυρμηγκοφάγο, με καμπουρωτό κορμί, έσκαβε το έδαφος για να βρει τις φωλιές των μυρμηγκιών. Όταν άρχισε η βροχή, ο Δικερόρινος το έβαλε στα πόδια και χάθηκε μέσα στο πυκνό δάσος. Η καμηλοπάρδαλη ξάπλωσε δίπλα στο μικρό της κι αποκοιμήθηκε.

Η βροχή σταμάτησε το απόγευμα. Το κοντινό βουνό όμως τρανταζόταν ολόκληρο σαν να έπεφταν πάνω του χιλιάδες κεραυνοί. Τις τελευταίες μέρες οι κρότοι όλο γίνονταν πιο συχνοί και πυκνός καπνός έβγαινε από την κορφή του.

Σαν νύχτωσε, ο ουρανός πάνω από το βουνό γέμισε πυροτεχνήματα. Πυρωμένες πέτρες τινάζονταν ψηλά, σχημάτιζαν μια φωτεινή ομπρέλα και ξανάπεφταν με τρομακτικό κρότο στη γη. Το πρωί ο ήλιος δε φάνηκε καθόλου. Πυκνά σύννεφα από μαύρο καπνό και στάχτη τον σκέπαζαν.

Η πρώτη έκρηξη του ηφαιστείου έγινε αργά το βράδυ, και ήταν τρομερή. Όλο το βουνό σείστηκε κι ένα ποτάμι από καυτή λάβα, ανακατωμένο με δηλητηριώδη αέρια, ξεχύθηκε από την κορφή του. Τα ζώα παγιδευμένα στις σπηλιές τους, ανάπνευσαν τα θανατηφόρα αέρια και πέθαναν αμέσως. Η λάβα καθώς κατέβαινε έκλεισε τα ανοίγματα στις σπηλιές, τα σφράγισε και συνέχισε το δρόμο της σκεπάζοντας δέντρα και θάμνους.

Μέρες ολόκληρες ξεχυνόταν η λάβα, κατέβαινε στις πλαγές του βουνού και γέμιζε την κοιλάδα. Τα καυτά ρυάκια που έτρεχαν από τον κρατήρα κρύωναν, πέτρωναν και πάνω τους έπεφταν καινούρια ποτάμια από λάβα που όλο κι έβγαιναν από τα έγκατα του βουνού. Η κοιλάδα από καταπράσινη που ήταν έγινε μια γκρίζα θάλασσα με πετρωμένα γυαλιστερά κύματα. Όταν σε λίγες μέρες η μανία του ηφαιστείου σταμάτησε στη νεκρή πια κοιλάδα δεν ακουγόταν ο παραμικρός ψίθυρος. Τα φυτά είχαν θαφτεί κάτω από τα παχιά στρώματα της λάβας ή κατακάθησαν στο βυθό της πεδιάδας που είχε γίνει μια απέραντη λίμνη.

Οι σάρκες των ζώων σιγά σιγά σάπισαν και διαλύθηκαν κι ένα λεπτό στρώμα από λάσπη μπήκε μέσα σε κάθε πόρο, σε κάθε αυλακιά σε κάθε κοιλότητα του κόκαλου και το αντικατέστησε μόριο προς μόριο από ανόργανη ύλη, συνήθως ανθρακικό ασβέστιο που βρίσκεται άφθονο στο έδαφος. Έτσι το κόκαλο πέτρωσε χωρίς να χάσει καθόλου το σχήμα του. Μόνο τα δόντια διατηρήθηκαν όπως ήταν, γιατί η αδαμαντίνη όσα χρόνια κι αν περάσουν δεν απολιθώνεται.

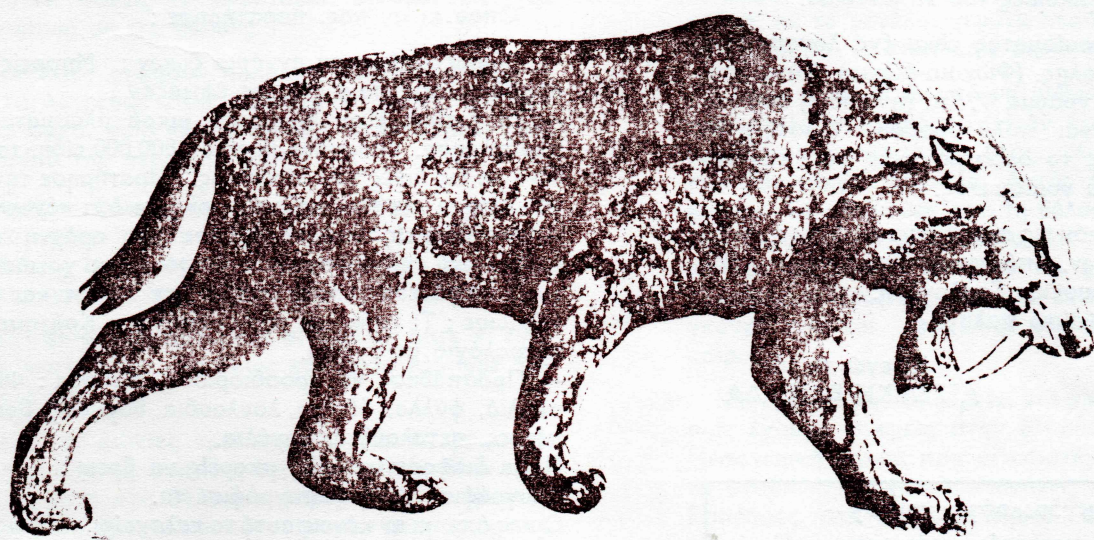
Σαν αστραπή πέρασαν τα 6.000.000 χρόνια. Είμαστε πια στην Ολόκαινη εποχή κι ο Άνθρωπος κυριαρχεί πάνω στη γη. Ο πλανήτης όλα αυτά τα εκατομμύρια χρόνια άλλαξε μορφή. Η Αιγίδα δεν υπάρχει πια. Στη θέση της αφρίζει το Αιγαίο με τα πανέμορφα νησιά του.

Η Σάμος είναι το πιο όμορφο και το πιο ζακουστό. Καταπράσινο με αμπέλια και λιόδεντρα και με μια πλούσια ιστορία που ξεκινάει από δυο χιλιάδες χρόνια. Η λαϊκή φαντασία είχε πλάσει διάφορους μύθους. Ο Αιλιανός έγραφε πως πριν κατοικήσουν οι άνθρωποι στο νησί, πάνω στα βουνά ζούσαν άγρια θηρία, οι Νηάδες και τα κόκαλά τους ήταν σκορπισμένα παντού. Πριν από εκατό χρόνια, ένας Σαμιώτης γιατρός, ο Αχιλλέας Στεφανίδης, έκανε τις πρώτες ανασκαφές και ξέθαψε απολιθωμένα κόκαλα και δόντια από αυτά τα προϊστορικά ζώα. Το 1887, ένας ξένος παλαιοντολόγος ο Forsyth Major, πήγε στη Σάμο κι άρχισε να σκάβει κοντά στο σημείο που ο Στεφανίδης είχε ανακαλύψει τα λείψανα. Βρήκε άφθονα απολιθώματα κι ενθουσιασμένος έγραφε σ' ένα φίλο του πως τα σπίτια είναι χτισμένα πάνω σε κόκαλα και κρανία ζώων και μπορεί κανείς να δει τις πελώριες ωμοπλάτες και μασέλες στους φράχτες των κήπων...

Πήγαν κι άλλοι ξένοι επιστήμονες κι έσκαψαν και πάντα τα πολύτιμα ευρήματα έπαιρναν το δρόμο για τα μεγάλα Μουσεία της Ευρώπης και της Αμερικής...

Το 1936 ο καθηγητής Ι. Μελέντης άρχισε τις πρώτες συστηματικές ανασκαφές κοντά στο χωριό Μυτηλινοί. Μέσα σε είκοσι μέρες το συνεργείο ξέθαψε έναν τόνο απολιθώματα ανεκτίμητης αξίας. Μέσα στη σκληρή αργιλική γη, βρέθηκαν κέρατα, κρανία, δόντια, και κόκαλα, από τα Ιππάρια, τα Δεινοθήρια, το Μαχαιρόδοντο. Βρήκαν επίσης το κρανίο του Δικερόρινου, και του Ορυκτερόποδα, την ωμοπλάτη του Μαστόδοντου και την κάτω γνάθο του Ικτιθήριου. Από τη μικρή καμηλοπάρδαλη, το Σαμοθήριο, όπως το ονόμασαν, για να τιμήσουν το νησί που πάνω του έζησε για χιλιάδες χρόνια το παράξενο αυτό ζώο, βρέθηκαν λίγα κόκαλα και μερικά δόντια. Τα λείψανα καθαρίστηκαν, μελετήθηκαν και ταξινομήθηκαν και λίγα χρόνια αργότερα ένας όροφος της Κοινότητας των Μυτιληνίων έγινε Παλαιοντολογικό Μουσείο και στέγασε όλους αυτούς τους θησαυρούς της Σαμιώτικης γης. Ολόκληρος ο επιστημονικός κόσμος ενδιαφέρθηκε για τον απολιθωμένο ζωικό κόσμο της Σάμου, γιατί από αυτά τα απομεινάρια από το μακρινό παρελθόν μαθαίνουμε τι είδους ζώα και φυτά υπήρχαν πάνω στον πλανήτη μας και πώς εξελίχτηκε η ζωή σήμερα στα εκατομμύρια χρόνια που πέρασαν.

ΛΙΤΣΑ ΨΑΡΑΥΤΗ

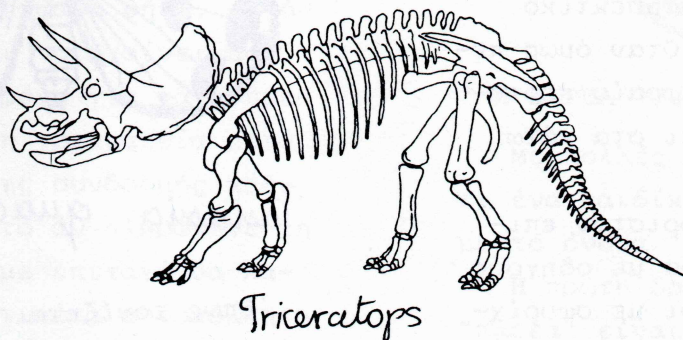
Ο Μαχαιρόδοντας

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Σ Κ Ε Λ Ε Τ Ο Σ " Δ Ε Ι Ν Ο Σ Α Υ Ρ Ο Υ "
Σ Τ Ο Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο

Ένας τεράστιος "Δεινόσαυρος" φτάνει για πρώτη φορά στη χώρα μας. Είναι ακριβές αντίγραφο του σκελετού του Τρικεράτοπα (Triceratops) που κατασκευάστηκε ειδικά για το Μουσείο από τα εργαστήρια του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Νέας Υόρκης. Θα εκτεθεί στο βάθος της αίθουσας των σπονδυλωτών. Το μήκος του σκελετού είναι 7,20 μέτρα και του κρανίου 1,98 μέτρα.

* * *

Οι "Δεινόσαυροι εμφανίστηκαν στη γη πριν από 205 εκατομμύρια χρόνια (Μέσο Τριαδικό) και κυριάρχησαν για 140 εκ. χρόνια, κατά τη διάρκεια μιας περιόδου που ονομάστηκε "αιώνας των ερπετών" (Μεσοζωικός Αιώνας). Εξαφανίστηκαν πριν από 65 εκ. χρόνια.

Ο όρος "Δεινόσαυροι" (Dinosauria) περιλαμβάνει δύο μεγάλες τάξεις ερπετών: τα Σαυρίσχια (Sauischia), με οστά της λεκάνης παρόμοια με τις σημερινές σαύρες και τα Ορνιθίσχια (Ornithischia) με οστά της λεκάνης παρόμοια με τα σημερινά πουλιά.

Οι διαφορές που παρουσιάζουν αυτές οι δυο τάξεις είναι τόσο σημαντικές, που επέβαλαν το χωρισμό τους. Γι αυτό ο όρος "Δεινόσαυ-

ροι" δεν αποτελεί πια επιστημονικό όρο.

Όλοι οι "Δεινόσαυροι" δεν είχαν μεγάλο μέγεθος. Το σαυροφάγο Σαυρίσχιο Compsognathus είχε μέγεθος ελάχιστα μεγαλύτερο από ένα κοτόπουλο.

Τα κερατόψια (Ceratopsia) όπου ανήκει και ο Τρικεράτωψ, είναι μια υποτάξη των Ορνιθισχίων, που ονομάστηκαν έτσι επειδή έχουν κέρατα στο κεφάλι τους.

Ήταν χορτοφάγα, βάδιζαν χρησιμοποιώντας και τα τέσσερα άκρα τους και έζησαν στο Άνω Κρητιδικό δηλαδή πριν από 75 εκ. χρόνια.

Απολιθωμένοι σκελετοί του Τρικεράτοπα βρέθηκαν στη Β.Αμερική και έχουν μήκος μέχρι 8 μέτρα.

Η πανέμορφη κοιλάδα με τις πεταλούδες στη Ρόδο, κινδυνεύει.

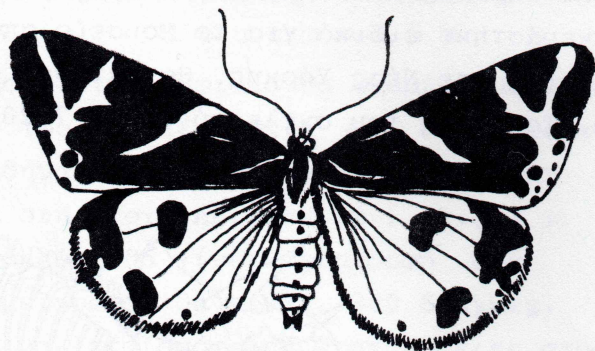
Καθημερινά ομάδες επισκεπτών πατούν το έδαφος έξω από τα καθορισμένα μονοπάτια, με αποτέλεσμα να καταστρέφουν κάθε νέο φυτό που θα ανέωνε τη βλάστηση.

Οι πεταλούδες της κοιλάδας όταν δεν πετούν έχουν μια τέλεια χρωματική προσαρμογή με τους κορμούς των δέντρων και τους βράχους, ώστε χρειάζεται ένα πολύ προσεκτικό μάτι για να τις δει. Όταν όμως πετούν αποκαλύπτουν το ωραίο πορτοκαλί χρώμα που υπάρχει στα κάτω φταρά τους.

Μερικές ομάδες τουριστών επισκέπτονται την κοιλάδα με οδηγούς που είναι εφοδιασμένοι με σφυρίχτρες. Όταν με τα σφυρίγματά τους δεν σηκωθούν οι πεταλούδες, (οι συγκεκριμένες αυτές πεταλούδες είναι νυχτόβιες) τότε χτυπούν παλαμάκια, όταν και πάλι δεν πετύχουν, η τελευταία λύση για να ευχαριστήσουν τους επισκέπτες είναι το τράνταγμα των δέντρων που κάνουν με μεγάλη δύναμη,

μπροστά στα έκπληκτα μάτια των ξένων.

Όπως διαβάσαμε σε τοπική εφημερίδα, το Σωματείο Ξεναγών Ρόδου ανέλαβε εκστρατεία για να προστατέψει την κοιλάδα και τις πεταλούδες.

Panaxia quadripunctaria

Όπως τονίζεται στο δημοσίευμα: "Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε σημαντική μείωση του αριθμού των πεταλούδων από την καταστροφική μανία πολλών επισκεπτών να μαζεύουν για ενθύμιο τα πολύχρωμα έντομα..."

Συγχαίρουμε τους Ξεναγούς της Ρόδου και ευχόμαστε η πράξη τους να βρεί μιμητές και σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας.

Σ Υ Ν Ε Ρ Γ Α Σ Ι Ε Σ Μ Ε Λ Ω Ν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΠΟ

Στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 150 χρόνια της Αθήνας ως πρωτεύουσας, έγινε στον Εθνικό Κήπο η έκθεση "ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ" από 21 Σεπτεμβρίου έως 28 Οκτωβρίου. Συμμετείχαν 57 γλύπτες με 68 εκτιθέμενα έργα, δουλεμένα σε ποικίλα υλικά.

Το πλούσιο σε βλάστηση φυσικό περιβάλλον του κήπου, αποτέλεσε ιδανικό πλαίσιο για την ανάδειξη των έργων.

Οι εικαστικές δημιουργίες συνυπήρχαν αρμονικά με τη φύση και από αυτή τη σχέση αποκτούσε νέες διαστάσεις το πνευματικό τους περιεχόμενο. Η έκθεση του Εθνικού Κήπου πέρα από μια αντιπροσωπευτική εικόνα της σημερινής γλυπτικής, έδινε στον επισκέπτη και τη χαρά αυτής της ιδιαίτερα ευαίσθητης λυρικής σχέσης.

Ζωή Καλογνώμου

* ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΜΕΛΩΝ

Από το 1985 όλα τα μέλη θα είναι εφοδιασμένα με ένα δελτίο ταυτότητας για να μπορούν να μπαίνουν στο Μουσείο δωρεάν και αργότερα ίσως και σε άλλα Μουσεία της χώρας μας ή του εξωτερικού.

Το δελτίο ταυτότητας είναι μικρό μέσα σε διάφανη θήκη, απ'όπου χρειάζεται να βγαίνει μόνο μια φορά το χρόνο για να ενημερώνεται από τη γραμματεία μετά την πληρωμή της συνδρομής κάθε μέλους. Γι αυτό αν πληρώνετε τη συνδρομή σας με επιταγή θα λαβαίνετε μια ετικέτα αυτοκόλλητη που θα κολλάτε πάνω στην ταυτότητά σας, ώστε να ισχύει για την κάθε χρονιά. Εάν πληρώνετε προσωπικά, καλό είναι να φέρνετε μαζί και την ταυτότητά σας που θα ενημερώνεται από τη γραμματεία.

Επειδή η ταυτότητα θα γράφει και διεύθυνση, παρακαλούμε να μας γνωστοποιείτε σύντομα τυχόν αλλαγές.

* ΜΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Για το 1985 καθένας μας θα πρέπει να θεωρήσει υποχρέωσή του να εγγράψει άλλο ένα μέλος.

Με την αύξηση των μελών θα πετύχουμε μεγαλύτερη οικονομική άνεση οπότε και οι δραστηριότητές μας θα μπορούν να γίνουν πιο πλατειές. Από καιρό το Δ.Σ. σχεδιάζει την έκδοση διαφόρων εντύπων για παι-

διά σχετικά με τη φύση και το περιβάλλον που όμως πάντα σταματούν για οικονομικούς λόγους.

" Η ΠΑΡΕΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ "

Με πολλές ελπίδες το Δ.Σ. ξεκινάει ένα παιδικό τμήμα των "Φίλων" με το όνομα "Η ΠΑΡΕΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ".

Η πρώτη δραστηριότητα για την "παρέα" είναι η έκδοση μικρής εφημερίδας που ελπίζουμε να προσελκύσει για μέλη δραστήρια παιδιά ηλικίας 8 - 15 ετών, με συνδρομή 250 δρχ. το χρόνο.

* ΟΙ ΦΕΤΕΙΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Οι φετεινές μας εκδηλώσεις θα είναι αρκετά πιο κινητικές απ'ότι τις προηγούμενες χρονιές. Κι αυτό γιατί πιστεύουμε ότι μπορούμε να πετύχουμε μια ευρύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μελών μας σε χώρους με σκοπούς παρόμοιους με τους δικούς μας ή σε περιοχές με περιβαλλοντικά προβλήματα.

Ακόμη αποφασίστηκε για τις εκδηλώσεις που γίνονται στο Μουσείο η είσοδος να επιτρέπεται μόνο στα μέλη, με την επίδειξη της ταυτότητάς τους και σε όσους έχουν πρόσκληση.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ε Κ Δ Η Δ Ω Σ Ε Ω Ν
ΑΠΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ 1984 ΜΕΧΡΙ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 1985

1. Τετάρτη 28 Νοεμβρίου 1984, ώρα 5.00 μ.μ. Επίσκεψη στο Παλαιοντολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ξενάγηση από τον καθηγητή και διευθυντή του τομέα Στρωματογραφίας, Γεωγραφίας και Κλιματολογίας κ. Νικόλαο Συμεωνίδη.

Για τα μέλη που κατοικούν στην Κηφισιά θα υπάρξει μεταφορά με πούλμαν από την είσοδο του Μουσείου στις 4.00 μ.μ. Για τα μέλη που κατοικούν στην Αθήνα η μεταφορά θα γίνει από την πλατεία Ρηγίλλης (μπροστά στη Λέσχη Αξιωματικών) στις 4.30 μ.μ. Μετά το τέλος της επίσκεψης θα γίνει επιστροφή στα ίδια μέρη. Το κόστος της μεταφοράς θα είναι 300 δραχμές. Δηλώσεις συμμετοχής καθώς και περισσότερες λεπτομέρειες στο ταξιδιωτικό γραφείο του κ. Συρίγου τηλ: 32 35 500.

2. Παρασκευή 14 Δεκεμβρίου 1984, ώρα 6.00 μ.μ. Επίσκεψη στο ίδρυμα Ευγενίδου. Παρακολούθηση του προγράμματος του Πλανηταρίου με θέμα: "Το άστρο των Χριστουγέννων". Διάλεξη από τον συνεργάτη του Ευγενιδείου Ιδρύματος κ. Δημήτριο Κασσαπή με θέμα "Ηλιακή ενέργεια".

Την εκδήλωση αυτή μπορούν να παρακολουθήσουν και παιδιά ηλικίας 10 ετών και άνω.

Και πάλι θα υπάρχει μεταφορά για τους Κηφισιώτες από την είσοδο του Μουσείου στις 5.00 μ.μ. και για τους Αθηναίους από την Πλ. Ρηγίλλης στις 5.30 μ.μ. Το κόστος μεταφοράς είναι και πάλι 300 δρχ. και η είσοδος στο Ευγενίδειο Ίδρυμα 40 δρχ. Δηλώσεις συμμετοχής στο τηλ: 32 35 500 κύριο Λουκά Συρίγο.

3. Παρασκευή 11 Ιανουαρίου 1985 ώρα 11.30 π.μ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο των "Φίλων" θα κόψει πίττα στο κυλικείο του Μουσείου προς τιμήν του προσωπικού του Μουσείου που χωρίς τη βοήθειά του καμμιά από τις δραστηριότητές μας δεν θα μπορούσε να γίνει.

4. Δευτέρα 14 Ιανουαρίου 1985 ώρα 7.00 μ.μ. Προβολή διαφανειών και διάλεξη από τον κ. Κάρλο Βράτιτς με θέμα :

" Ο άγνωστος κόσμος των οστρακοφόρων κατοίκων του βυθού " .

- Σας συμβουλεύουμε να μη χάσετε το φύλλο αυτό με τις εκδηλώσεις γιατί δεν θα σταλεί άλλη ειδοποίηση.
- Οι εκδηλώσεις των επόμενων μηνών θ'ανακοινωθούν στο 4ο φύλλο των "Ειδήσεων".